

Wetsontwerp n°. 237. — Interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

(van Kol.)

Aanvulling van de Curaçaosche Comptabiliteitswet (237).

De Voorzitter: Ik stel voor deze drie wetsontwerpen gelijktijdig te behandelen.

Daartoe wordt besloten.

De wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen;

XVIII. de interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

De heer van Kol: Mijnheer de Voorzitter! Wanneer ik ditmaal bij hooge uitzondering geen gebruik gemaakt heb van het vragenrecht en de voorkeur gaf aan een interpellatie tot Zijn Excellentie den Minister van Buitenlandsche Zaken, waren daarvoor bijzondere redenen. Vooreerst, omdat het geldt gebeurtenissen, welke het gemoed van de gansche wereld in beroering hebben gebracht, maar ook omdat een vraag uiterst moeilijk aldus was te formuleeren, dat zij niet tot misverstand kon aanleiding geven. En ten slotte heb ik gebruik gemaakt van het interpellatie-recht, omdat ik daardoor meer kans had, nu het een zeer ernstige zaak geldt, een ernstig en goed overwogen antwoord van Zijn Excellentie te krijgen.

We hoopten allen, dat er een einde was gekomen aan de vreeselijke tijden, welke als een nachtmerrie jarenlang op ons hebben gedrukt, toen wij de helaas machteloze toeschouwers moesten blijven van vreeselijke en ontzettende gebeurtenissen. Thans echter kan met goeden wil en plichtsgevoel de Nederlandsche Regeering nuttig ingrijpen en een poging doen, welke zeer zeker eenig resultaat zal hebben, door op te treden tegenover de ontzettende gruwelen, welke ik zoo dadelijk zal schetsen.

Ik wil mij daarbij echter beperken tot Galicië en de anti-semitische pogroms, welke aldaar hebben plaats gehad. Om echter een billijk oordeel te vellen is het noodzakelijk in het kort de oorzaken der anti-semitische politiek in Polen te schetsen. Op dit oogenblik vecht men in Galicië om de buit; aan de eene zijde de Regeering van de Oekraïne en aan de andere zijde de Poolsche Regeering. Nu is de toestand van de bevolking in Galicië zoo, dat de Polen zonder de Joden de minderheid vormen, daar tegenover hen staat een meerderheid van inwoners der Oekraïnsche nationaliteit. De Polen willen daarom de Joden assimileeren en tot Polen maken, wat dezen — en mijn inziens te recht — weigeren. Zij willen burgerrechtelijke gelijkheid aan de Joden toekennen, maar in de practijk is reeds gebleken, dat zulks leidt tot de ergste verdrukking, daar de Joden dan geen eigen scholen mogen hebben, hun eigen taal niet mogen spreken, in brieven geen Hebreeuwsch mogen schrijven en dat zij, die bij de volkstelling als hun taal het Jiddisch opgaven, werden gestraft. De Polen eischen zelf echter wel degelijk erkenning van hun nationaliteitsrechten in Oost-Pruisen en met klem herhalen zij dien eisch in de Oekraïne. In beide landen willen zij als een eigen nationaliteit worden erkend en willen zij, dat een soort nationale autonomie hun deel wordt. Doch, zoodra die zelfde eisch door de Joden gesteld wordt, welke een groot deel van de bevolking in Polen vormen, weigeren zij dat beginsel te aanvaarden. De Nationale Raad in de Oekraïne neemt echter een standpunt in, dat meer in overeenstemming is met den geest van den tegenwoordigen tijd, hij erkent de Joodsche nationaliteit, hij laat Joodsche vertegenwoordigers in de Regeering toe. Terwijl dus aan de eene zijde, van de zijde der Polen, de Joden in deze jaren slechts martelingen, onderdrukking en vernederingen moesten verduren, maar aan de zijde van de Oekraïne de toekomst voor hen beter toescheen, hebben zij echter zorgvuldig, wel wetende welke gevaren er aan verbonden waren, hun neutraliteit gehandhaafd, door zich noch bij de Oekraïne, noch bij de Polen aan te sluiten. Alle Joodsche partijen hebben getoond, dat zij voorstanders zijn van een

vrij en onafhankelijk Polen. Maar met volle recht eischen zij dan ook bescherming en dat kan alleen wanneer zij hun eigen lot in handen kunnen nemen.

Nu de Polen hun doel niet kunnen bereiken trachten zij andere middelen toe te passen. Er is wellicht geen land op de gansche wereld, waar 't anti-semitisme zoo in merg en nieren bij alle kringen der bevolking is doorgedrongen, tot onze schande moet ik zeggen ook bij de socialistische partij, als daar. Er is een kunstmatige ophitsing geweest tot anti-semitisme in scholen en kerken, in de pers, op straat en in de fabrieken, en thans heeft zich dat geuit in pogroms zooals die slechts eenige dagen geleden al weer hebben plaats gehad, en die zorgvuldig waren voorbereid met den steun en de medewerking der Poolsche autoriteiten. Vele Joden zijn beroofd, uitgeplunderd en gedood. Onmiddellijk toen de Polen Galicië binnentrokken werden de Joodsche weerbaarheidskorpsen — noodig voor eigen bescherming — ontwapend, en daarna hebben zij hun moordlust straffeloos kunnen botvieren op weerlooze slachtoffers van hun bloeddorst. Ik heb tal van telegrammen uit die landen en heel wat brieven en ik weet dat ook vele van onze Nederlandsche medeburgers, die daar familie en kennissen hebben, honderden brieven uit Galicië hebben ontvangen. Ik zal echter de Kamer niet vernoeien met een eentonig relaas van al die gruwelen, op onze Joodsche medemenschen toegepast, en dus slechts enkele feiten schetsen, om aan te toonen hoe de vrijheidslievende Polen daar zijn opgetreden.

In Lemberg — het eigenaardige is wel, dat men nog niet eens zeker weet of dit deel van Galicië wel tot den Poolschen staat zal behooren, daar het een twistappel is tusschen Polen en de Oekrajina en de vredesconferentie deze zaak zal moeten regelen — in Lemberg dan deed het Poolsche leger volgens de verklaring van een ooggetuige, dr. Max. Reiner, die dit beschrijft in de *Vossische Zeitung*, een uiterst conservatief Duitsch blad, 22 November zijn intocht. Het begon dadelijk te plunderen en iedereen, die zijn goederen verdedigde, werd gedood. Den 23sten November drong men de Joodsche wijk binnen. De menschen op straat werden als musschen neergeschoten, waarna door de troepen de huizen werden binnengedrongen om hun beulenwerk voort te zetten.

Toen de Joden, in doodsangst, met honderden naar hun synagoge vluchtten, werd deze omsingeld en in brand gestoken. Degenen die trachtten te ontkomen door de ramen, werden neergeschoten en na enkele uren was het gebouw één rookende puinhoop met meer dan een honderd verkoelde lijken, waarbij bleek dat sommigen, krankzinnig van angst, hun lichaam hadden gewikkeld in de thora-rollen.

Daarna werd het nog erger. De geheele Joodsche wijk werd toen afgezet, straat voor straat afgesloten en de huizen stuk voor stuk systematisch in brand gestoken met brandbommen en handgranaten, zoodat op een gegeven oogenblik vier vijfde van de Joodsche wijk één vlammeende vuurzee was geworden. De mannen, vrouwen en kinderen, die aan den vuurdood wilden ontsnappen, werden door slagen met de kolven der geweren of door het steken van bajonetten weer den brandstapel ingejaagd.

Slechts een hoogst enkele rijke, die juweelen of schatten kon afstaan, kon daarmede als losprijs het leven redden. Vier vijfden van de uitgebreide Joodsche wijk te Lemberg is geruïneerd; meer dan 1100 Joden zijn op dergelijke manier vermoord, en men kan gerust zeggen, dat de beruchte pogroms in Rusland hun wederga niet hebben gevonden in de bestiale wijze waarop de Polen te Lemberg nauwelijks enkele dagen geleden zijn opgetreden.

Die zelfde correspondent van de *Vossische Zeitung* geeft ook duidelijk aan, dat medeplichtig waren aan die gruwelen de soldaten van het Poolsche legioen; dat het optreden plaats had onder leiding van Poolsche officieren en dat zelfs de plaatselijke commandant, bij wien enkele vervolgd in doodsangst hun toevlucht hadden gezocht, geweigerd heeft in te grijpen.

Aldus werd uitvoering gegeven aan een gedane belofte. Vóórdat de Poolsche troepen Lemberg binnentrokken, was hun beloofd, dat zij gedurende tweemaal vier en twintig uur

Interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

(van Kol.)

zouden kunnen plunderen en rooven — waaruit natuurlijk moorden ontstaan —, en die belofte is stipt gehouden. Het is begonnen op Vrijdagmorgen en heeft geduurd tot Zondagmiddag.

Ook elders, in een honderdtal plaatsen van Galicië, zijn pogroms voorgekomen. Ik heb hier een lijst naast mij met verschillende plaatsnamen, welke ik echter niet zal voorlezen. En thans vreest men, dat, indien niet zoo spoedig mogelijk wordt ingegrepen, bij het verder voortrukken van het Poolse leger dergelijke gruweldaden in nog grootere mate zullen plaats vinden.

Zeër zeker — in zoover heeft de publieke opinie in onze dagen eenige macht — heeft de Poolse Regeering de medeplichtige aan dergelijke daden, getracht zich schoon te wasschen door haar schuld af te wentelen op de Joden, o. a. door hen Bolsjewiki te noemen.

Zij weet, vooral nu wij in de couranten het verdienstelijk relaas daarover van onzen oud-gezant te Petrograd, den heer Oudendijk, hebben kunnen lezen, hoe te recht de Bolsjewische regeering afschuw inboezemt aan alle menschen, die nog gevoel voor recht en menselijkheid hebben; hoe men thans algemeen erkent, dat die geheele Bolsjewische regeering, die helaas onder een socialistisch vaandel is opgetreden, niets anders is dan een terrorisme van bandieten van den ergsten aard. Zeër zeker waren enkele individuen, intellectueelen als studenten e. d., aanhangers, in theorie althans, van die leer; maar geen enkele Joodsche partij, hetzij in Polen, hetzij in Rusland of Galicië, heeft zich bij de Bolsjewiki aangesloten. Integendeel, honderden van die Joodsche partijleden zijn door hun z.g. medesocialisten ter dood gebracht. De Joodsche gemeenten in Galicië, welke hulp noodig hadden, hadden geweigerd welke hulp ook aan te nemen van de Bolsjewische regeering en wilden dus liever gebrek blijven lijden, dan genoodzaakt te zijn tegenover een dergelijke regeering een woord van dank te uiten.

Thans wordt ook van Poolschen kant een beroep gedaan op de beschaafde Mogendheden; op de waarheid, opdat er licht opga over de werkelijke gebeurtenissen, die hebben plaats gehad.

Wij hebben gedurende den oorlog hier allerlei correspondentieschappen gekend, ingericht en soms ruim betaald door de Regeeringen om de publieke opinie te misleiden. Thans bestaat nog in den Haag een Poolsch correspondentiebureau, dat werkelijk met bewonderenswaardige handigheid tracht de waarheid te verdoezelen en slechte daden te vergoelijken.

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, die een protest van dat correspondentiebureau had opgenomen, heeft er dan ook dadelijk leukweg bijgevoegd: tegenover de verklaringen en de tegenspraak van deze Polen krijgen wij dagelijks berichten uit alle oorden van verschillende personen, die juist de door hen geloochende feiten bevestigen.

De schuld van die wandaden ligt dus bij het Poolse leger, bij de Poolse autoriteiten en bij de Poolse Regeering, die kennis had van den toestand en had moeten ingrijpen; ja zelfs bij den stadspresident van Lemberg, Steschlovitz, waarop de Joodsche gemeente in haar uitersten nood een beroep gedaan heeft, doch tevergeefs.

Later, toen de moorden reeds 24 uren achter den rug waren, op 24 November, heeft men het kriegsrecht uitgevaardigd, en dat om tegenover het buitenland den schijn op te wekken, dat men eindelijk een eind zou maken aan dat rooven, plunderen en moorden. Er zijn toen drie misdadigers gefusilleerd, doch enkel en alleen personen die bij Polen hadden gestolen, doch voor de 1100 Joden die vermoord zijn is er geen enkele misdadiger gestraft.

Nederland zou hier iets kunnen en dus ook iets moeten doen. O, wij kennen die oude leuzen van „interne aangelegenheden”, „binnenlandsche zaken”, waarbij de souvereiniteit van den Staat in het gedrang zou komen wanneer men zich daarin mengde. Die leuzen hebben gelukkig afgedaan. Al hebben wij den Statenbond nog niet, zoo is hij toch geleidelijk in wording, en is dit wel zeker, dat wij zullen krijgen boven de souvereiniteit van den Staat een opper- of super-nationale

macht. En al ware dat niet zoo, waar zulke gruwelen, die tegen elk gevoel van recht en menselijkheid indruischen, plaats hebben, is het niet een interne vraag voor het land waar het gebeurd is, maar een vraag die raakt de geheele menschheid. Wanneer wij als voorbijganger zien, hoe binnen een of ander huis mishandeling plaats heeft, om van moord niet eens te spreken, dan let men op geen huisrecht, doch is men verplicht daar binnen te dringen en den mishandelde te redden van de geweldenarij die hij moet ondergaan. En hier hadden wij te doen met daden, die een hoon zijn voor de beschaving, en die dus niet raken de bewoners van Galicië alleen, maar het gansche menschedom.

Voor alles echter is het dringend noodzakelijk, vooral na de tegenspraak die ik heb aangevoerd, dat wij krijgen een juiste toedracht van hetgeen heeft plaats gehad. Daarom was mijn eerste vraag aan den Minister om te trachten door een commissie van vertegenwoordigers uit neutrale landen klaarheid te brengen. Die vraag luidde „Is de Minister bereid de noodige stappen te doen tot het bijeenroepen eener commissie samengesteld uit vertegenwoordigers van neutrale landen, die een onpartijdig onderzoek zullen instellen naar de onlangs plaats gehad hebbende pogroms in Galicië? De landen die daarvoor dan in de termen zouden vallen zijn Scandinavië en Nederland, en misschien ook Zwitserland.

Ik heb reeds vernomen dat in die landen veel kans bestaat dat ook in officieele kringen op medewerking kan worden gerekend en ik geloof dat er bitter weinig moed voor noodig is om een dergelijken stap te doen, waardoor de Nederlandsche Regeering het initiatief zou nemen om zulk een commissie te doen samenstellen, die zich dan ter plaatse op de hoogte kan stellen van den waren loop der zaken.

Is dit ingrijpen van de Nederlandsche Regeering op deze wijze nu werkelijk zooveel geëischt? Gaat dat boven haar krachten; zou zij in deze haar plicht niet kunnen vervullen?

Ik heb nog een tweede vraag, die ik ook den Minister heb medegedeeld, waarover straks. Een enkel woord van protest alhier heeft m. i. weinig waarde wanneer daar niet achter zit een macht die dat protest gehoor kan doen verschaffen en de dooven kan dwingen tot luisteren, maar een dergelijk beroep op het geweten, een roep om licht en waarheid kan van elke Regeering uitgaan.

De opperrabijn van Nederland, de heer Onderwijzer, en de Zionistische organisatie der Nederlanden, hebben op 15 November een telegram aan president Wilson gezonden om in deze in te grijpen en te trachten een eind aan die pogroms te maken. Tal van Nederlanders, ook mijn vriend Polak en ik, hebben zich reeds persoonlijk tot diverse autoriteiten in verschillende landen gewend, en aangedrongen om op hun Regeeringen invloed te doen uitoefenen ten einde reddend in te grijpen. De internationale vereeniging Poale Zion te Stockholm, heeft een beroep gedaan op de internationale sociaal-democratie ter bescherming van het Joodsche volk, en ik durf er voor instaan dat men aldaar in deze een open oor zal vinden voor rechtmatige klachten. Nog sterker: afgevaardigden van den Joodschen nationaalraad in Galicië, hebben zich, volgens de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van gisteren, gewend tot alle gezanten van neutrale landen in Weenen, dus ook tot den Nederlandschen gezant. En wij lezen in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 4 Dec. 1918, dat „de Poolse Volksraad in Posen, heeft geprotesteerd tegen „geruchten van pogroms” en verlangt een scherp onderzoek door een neutrale commissie van arbitrage, naar hetgeen in Lemberg werkelijk is geschied.”

Hetzelfde dus wat het doel is van de vraag welke ik zooveel heb voorgelezen. Zelfs van Poolse zijde wordt dus dit verzoek ondersteund, zoodat de Regeering op bitter weinig verzet zal stuiten. Zou het nu werkelijk zooveel moed vereischen van de Nederlandsche Regeering om gehoor te geven aan al die wenschen van diverse personen uit verschillende landen, van de schuldigen en van de slachtoffers, om zulk een neutrale commissie in te stellen? En dat te meer, omdat, terwijl men in verschillende opzichten vaak de Entente-regeeringen naar de oogen moest zien, in dit opzicht daar-

Interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

(van Kol e. a.)

door tevens een blijkbaar wensch van de Engelsche Regeering zou worden vervuld. Wij hebben in de Duitsche bladen — ik heb de Hollandsche vertaling uit de groote bladen niet bij mij — een waarschuwing van de Engelsche Regeering aan Polen kunnen lezen, waarvan de quintessens is, dat berichten over anti-semietische pogroms de Regeering hebben bereikt en dat, als het aan de Regeering mocht blijken, dat die geruchten als waarheden werden bewezen, de Engelsche Regeering op de „meest scherpe wijze” — deze woorden zijn onderstreept — tegenover die misdaden zal stelling nemen.

De Engelsche Regeering vraagt bewijzen. Welnu, lag het niet op den weg van de neutrale Regeeringen om de Engelsche Regeering in staat te stellen afdoende bewijzen te hebben, waarbij personen, die niet bevooroordeeld zijn, vertegenwoordigers van landen, die er geheel buiten staan, een onderzoek instellen. Ik noem Scandinavië, Nederland en, indien men wil, ook Zwitserland.

De Polen vieren aldus hun overwinningen na jarenlangen strijd voor vrijheid en onafhankelijkheid, door de vernietiging van leven en goed van niet minder dan drie millioen Joden, die in het Vereenigd Polen wonen.

Als de vrede gesloten wordt, zal vanzelf over die zaak een woord worden gesproken en hoop ik ook, dat de Nederlandsche Regeering op haar wijze zal trachten nuttig werkzaam te zijn. Ik heb dan ook als tweede vraag aan Zijn Excellentie gesteld:

„Bestaat er gelegenheid (die gelegenheid is er natuurlijk) en zoo ja, is de Regeering bereid mede te werken om deze pogroms ter sprake te brengen op de aanstaande vredesconferentie?”

Voor een dergelijke taak is Nederland aangewezen als geen enkele Mogendheid ter wereld. Wij kunnen, waar het geldt de behandeling der Joden, die hier sedert eeuwen her volkomen gastvrijheid hebben genoten en, wat de gelijkheid op elk gebied betreft, niet in het minst hebben achtergestaan bij de andere inwoners, met opgeheven hoofd verschijnen voor de rechtbank der volkeren en trotsch zijn op de wijze, waarop wij hen eeuwenlang hebben behandeld. De Vredesconferentie kan met weinig moeite in deze nuttig werkzaam zijn, want op die conferentie heeft men het lot van de gansche Poolsche republiek, welke komende is, in handen. De toekomst van Polen is nog geenszins beslist en het is zelfs de vraag of de Polen waard zijn vrij en onafhankelijk te worden. De proeftijd, welken zij moeten doorloopen, is nog niet ten einde. Zij moeten vooraf toonen rijp te zijn voor de vrijheid, welke wij hun gaarne beschoren achten, maar ten aanzien waarvan wij op dit oogenblik nog aarzelen onze sympathie te uiten. De Engelsche Regeering heeft zich ondubbelzinnig geuit, dat de houding tegenover de Joden niet zonder invloed zou zijn op haar houding en op de toekomst van den nieuwen Poolschen staat. Zij wenscht daarom een onpartijdig onderzoek. Indien maar Zijn Excellentie zou verklaren, dat hij stappen zal doen in deze richting — hij kan zich zoo diplomatiek mogelijk uitdrukken — dan reeds zou dat preventief werken en misschien aan honderden medemenschen het leven sparen. Dan zal moeten bewezen worden, dat het Poolsche volk, dat aanspraak maakt op vrijheid, deze waard is, want het zal hun wel duidelijk worden gemaakt, dat men alle aanspraken op vrijheid en onafhankelijkheid verliest, wanneer men het nieuwe tijdperk der historie inluidt met daden, die in strijd zijn met de allereerste beginselen der menschelijke zedenleer. Het is een heilige plicht van elk individu en ook voor elken Staat, hoe klein ook, om te trachten een eind te maken aan de gruwelen, die men niet te zwart kan schilderen en die een schandvlek zijn voor de gansche menschheid. Ik hoop dan ook ten slotte, dat de Nederlandsche Regeering den ernst van deze tijden zal begrijpen, en niet van de hand zal wijzen de beide eenvoudige vragen, die ik heb gesteld, nu zij in de gelegenheid is iets goeds te doen.

De heer van Karnebeek, Minister van Buitenlandsche Zaken: Mijnheer de Voorzitter! De interpellatie van den heer van Kol onderstelt een uitbreiding van de sfeer van het be-

(Minister van Karnebeek.)

leid, waarvoor de Minister van Buitenlandsche Zaken aansprakelijk is. De geachte interpellant gevoelt blijkbaar de statensamenleving als een groote gemeenschap en hij komt er toe uitdrukking te geven aan de stem van het wereldgeweten, dat in verzet kan komen bij gebeurtenissen, als door hem in zijn rede geschetst. Wanneer de geachte interpellant zich tot mij als mensch heeft gericht, dan zou ik mij kunnen aansluiten bij veel van wat hij gezegd heeft, waar hij den staf brak over de ongerechtigheden, die in een zeker deel van Europa hebben plaats gehad. Intusschen is het de vraag of de quaestie voor den bewindsman zich zoo stelt als de geachte interpellant dat heeft gedaan. Aan zijn betoog lag, om zijn eigen woorden te gebruiken, ten grondslag deze opvatting: thans kan de Nederlandsche Regeering ingrijpen en een poging daartoe zal althans eenig resultaat hebben. Quod est demonstrandum.

De geachte interpellant gaat er dus blijkbaar van uit, dat er in deze is zoo niet bevoegdheid, dan toch macht. Intusschen is de feitelijke positie deze, dat er tusschen het Poolsche bewind en de Nederlandsche Regeering nog geen officieele betrekkingen zijn, terwijl er ook geen de facto verbinding bestaat, zoodat alleen reeds om die reden het de Nederlandsche Regeering niet gegeven zou zijn om op den gang van zaken in dien nieuwen Staat, zij het zelfs vriendschappelijk, eenigen directen invloed uit te oefenen. Blijkbaar heeft de geachte interpellant, hoewel hem de feitelijke positie niet zoo nauwkeurig bekend was, dit toch gevoeld, toen hij mij andere middelen aan de hand wilde doen om zijn oogmerk te bereiken. Zijns inziens lag het zoo, dat Nederland zou kunnen provooceren een neutrale samenwerking, in de richting van een enquête naar het gebeurde in gindsche gewesten. De geachte interpellant meende daarbij in aanmerking te kunnen nemen, dat daarvoor reeds een gunstige stemming zou bestaan, niet slechts in zekere lagen van de bevolking in de landen, welke hij genoemd heeft, doch ook in verantwoordelijke kringen aldaar. Mij is daarvan tot nog toe niets bekend en ik zou ten aanzien van die verwachting ook een zeker voorbehoud willen maken, omdat Staten in den regel huiverig zijn om zich voetstoots te begeven op een weg, als door den geachten interpellant werd aangegeven.

Immers, waarop komt het betreden van dien weg neder? Het komt hierop neder, dat men zich inlaat met interne aangelegenheden van een anderen Staat.

Nu heeft de geachte interpellant deze consideratie willen ecarteeren met de qualificatie van verouderde formules, maar in haar feitelijke waarde blijft toch dunkt mij deze consideratie wel gelden. Het is een overweging, welke tot voorzichtigheid maant, omdat wanneer men zich bemoeit met de zaken van anderen, men zich zelf aan zulke bemoeiing door anderen blootstelt. Men moet in het internationale altijd op wederkeerigheid zijn bedacht.

Ik zou daarom ten aanzien van een denkbeeld als wordt voorgestaan door den geachten interpellant willen wijzen op de voorzichtigheid, welke men bij zoodanig denkbeeld moet betrachten. En tot mijn leedwezen verkeer ik dientengevolge in de positie van te vreezen, dat ik den geachten interpellant niet zal kunnen te gemoet komen op dit punt.

Dan kwam het op bij den heer van Kol, dat het op den weg van Nederland zou kunnen liggen om de pogroms in die streken van Europa te maken tot een punt van bespreking op de aanstaande vredesconferentie. De heer van Kol veronderstelt, dat die aangelegenheid daar vanzelf zou worden besproken. Mij is het programma van die vredesconferentie nog niet bekend en ik weet ook nog niet, wie tot deelneming zal worden uitgenoodigd. Mocht die aangelegenheid komen op het programma der vredesconferentie, dan zal vanzelf aan het verlangen van den geachten interpellant zijn voldaan. Maar mocht dat niet het geval zijn en mocht Nederland geroepen worden om aan die vredesconferentie deel te nemen, dan rijst de vraag, of het op den weg van Nederland bij die gelegenheid zou kunnen liggen om zich aan de orde van die vredesconferentie en aan het programma gelegen te laten liggen.

Ik zou ook ten aanzien van dit desideratum in dit stadium

7de VERGADERING. — 5 DECEMBER 1918.

Interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

(Minister van Karnebeek e. a.)

het noodige voorbehoud willen maken en zou ook in deze phase ten aanzien van het tweede punt, door den geachten interpellant te berde gebracht, een reserve willen maken. Ik zou hem in dit stadium ook geen toezegging ten aanzien van dit punt kunnen doen.

En wat nu betreft de algemeene positie, welke de heer van Kol bij deze interpellatie heeft ingenomen, mag ik niet verhalen, dat mij getroffen heeft een zeer juiste opmerking, die de interpellant maakte, waar hij zeide dat protesten eigenlijk geen zin hebben als daarachter de macht niet aanwezig is om kracht bij te zetten.

Toen die woorden gesproken werden, kreeg ik den indruk alsof zij het standpunt, het petitum van den interpellant min of meer te niet deden. Want wanneer inderdaad macht en kracht ontbreken, dan rijst de vraag, of en in hoever het wijs is tot daden over te gaan, die eventueel tot machtsuitoefening zouden moeten leiden, wil men niet halverwege blijven steken.

Die gedachte kwam met name bij mij op toen de geachte interpellant niet sprak van het uiten van een protest, maar in overweging nam het idee dat men iets zou doen dat verder ging, n.l. het houden van een enquête naar de zaken van anderen op vreemd gebied. Nu vraag ik mij af of de consideratie, die ik liet gelden ten aanzien van een protest, nog niet zwaarder moet wegen wanneer het geldt een enquête.

Ik meen dat ik hiermede de opmerkingen van den geachten interpellant heb beantwoord in den zin, waarin zij van deze tafel moeten worden opgevat. Alleen nog dit, om volledig te zijn: dat mij persoonlijk niet bekend is dat van officieel Poolsche zijde het verlangen zou zijn gekoesterd naar een enquête als waarvan de heer van Kol gesproken heeft. Het mag zijn, maar mij is het niet gebleken. Intusschen ligt het voor de hand, dat tegenover de gebeurlijkheden, die aanleiding hebben gegeven tot deze interpellatie, ik zelf als Minister niet geheel onverschillig kan staan. En ik heb in verband met de gegevens, waarover ik beschik, de voldoening van te weten dat die gebeurlijkheden de aandacht hebben van sommige andere Regeeringen, en het is misschien niet uitgesloten, dat langs dien weg eventueel een herhaling van het gebeurde zal kunnen voorkomen worden, een vooruitzicht waarin ook ik, met den geachten interpellant, mij zeer zou verblijden.

De heer van Kol: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou in elk opzicht aan de waarheid te kort doen, indien ik thans verklaarde dat het antwoord van den Minister mij ook maar eenigszins bevredigt. Dat is geenszins het geval en ik wil dat zeer kort nader toelichten.

Wat het door den Minister aangerode kleine punt van verschil betreft, kan ik eenvoudig verwijzen naar het door mij aangehaalde stuk uit de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van gisteren en verder niet in herhaling treden.

Echter heeft de Minister in den aanvang van zijn rede gezegd, dat indien hij zijn geweten liet spreken, zijn menschelijk gevoel deed gelden, hij dan veel zou gevoelen voor het pogen, dat ik getracht heb te verdedigen; als Minister kan hij dat echter niet. Zouden wij nu werkelijk weer te doen hebben met tweeërlei moraal, zoodat er andere wetten van eer en zedelijkheid gelden voor een bewindsman dan voor den persoon die zulk gezag niet uitoefent?

Dat zulke poging eenig resultaat zou hebben heeft de Minister mij gevraagd te bewijzen. Ik zou dan weer voor een groot deel in herhaling moeten treden door al die talrijke bewijzen van instemming weer op te noemen die door diverse personen van verschillende landen, door mannen van allerlei partijen zijn geuit en behoef daarop thans niet opnieuw uitvoerig in te gaan. De feiten der naaste toekomst zullen mijn beweren afdoende bevestigen.

Maar, zegt de Minister, een officieele erkenning van de huidige Poolsche Regeering door de Nederlandsche Regeering bestaat niet. Maar is dat nu wel een gegronde reden om zich te onthouden? Als een misdaad plaats heeft, bestaat er toch geen enkele band tusschen den aanklager en den moordenaar en dan is men toch eveneens verplicht een onderzoek in te stellen, om de feiten naar de waarheid te schatten?

(van Kol.)

Dat echter de Minister steun zou vinden in verschillende kringen, daarvan zal hij, hoop ik, in Nederland weldra de bewijzen krijgen. Want ik zou het betreuren, indien uit invloedrijke kringen van de Joodsche gezindten in Nederland geen stemmen zullen opgaan om bij Zijn Excellentie aan te dringen, om in deze wat meer diligentie te betrachten en wat actiever op te treden. Ook in de Scandinavische landen zal het wel niet lang meer duren of er zal invloed worden uitgeoefend op de Regeeringen aldaar, maar ik zou gaarne zien, dat door de Nederlandsche Regeering de eerste stap werd gedaan. Het beroep op de inmenging in interne aangelegenheden — ik heb het reeds toegelicht en zal het niet herhalen — is inconsequent. Toen jaren geleden schipbreukelingen werden mishandeld, hebben wij toen niet aan Atjeh, een onafhankelijk land, den oorlog verklaard? Toen op Bali een paar vorstenweduwen werden verbrand, hebben wij toen niet ingegrepen in die binnenlandsche aangelegenheden — een miniatuur-pogrom — en dan nog wel op de meest bloedige en hardhandige wijze?

In hoeverre deze zaak op de Vredesconferentie zal ter sprake komen, de Minister wist het niet, maar wij hebben toch al enkele feiten kunnen constateeren, welke er wel degelijk op wijzen dat zulks waarschijnlijk is. Indien ik mij niet in den naam vergis, is door den President van Noord-Amerika de leider van de Joodsche beweging aldaar, de heer Brandeis, aangewezen om deel te nemen aan de vredesconferentie, terwijl de Engelsche Regeering heeft verklaard, dat harerzijds zou worden gezorgd, dat toonaangevende personen uit Zionistische kringen daar ook hun stem kunnen doen hooren ten bate van de Joden.

Een protest heb ik niet gevraagd, en ik heb duidelijk toegelicht waarom niet. Mijn vraag was uiterst bescheiden en ik kreeg den indruk — tot mijn leedwezen moet ik het zeggen — dat de Minister bang was zich aan koud water te branden. Die houding was niet die van zijn voorganger. De heer Loudon, die de algemeene sympathie in ons land heeft weten te verwerven, heeft in uiterst moeilijke omstandigheden, in tijden toen aan elke daad van den Minister van Buitenlandsche Zaken in Nederland heel wat meer gevaar verbonden was dan thans het geval is, zich steeds gesteld op het standpunt van het recht en dat standpunt gehandhaafd ondanks de gevolgen, welke er uit mochten voortkomen. Trouwens, ook deze Minister heeft wel eens durf getoond, waar het minder aangewezen was. Ik zal mij zoo zacht mogelijk uitdrukken, maar een bepaald persoon, die in het oog van duizenden in de wereld beschouwd wordt als een van de grootste misdadigers der wereldhistorie, is wel degelijk door den Minister binnen onze grenzen toegelaten, ofschoon hij wist — en hij heeft dat later voldoende ervaren — dat dit wrok moest opwekken in de Entente-landen. Dat gold toen slechts één persoon, waarvoor wij gevaren trotseerden, doch hier, waar wij zonder eenig gevaar om in botsing te komen met wien dan ook — ik zou niet weten van welken kant het moest komen — door in te grijpen aan vele menschen het leven kunnen redden en aan die gruwelen een einde kunnen maken, zou de Minister aarzelen? Ik betreur dan ook ten zeerste voor den goeden Nederlandschen naam, dat, waar de eischen hier zoo bezadigd mogelijk zijn gesteld, van de groene tafel niet meer moreele moed is getoond en werkeloos toeschouwer blijft bij zulke gruwelen.

Er is nog meer. Reeds meermalen heb ik van deze plaats aangedrongen op nauwere samenwerking tusschen de neutrale landen, tot behartiging van gemeenschappelijke belangen en om meer kracht ten goede te kunnen uitoefenen. Hier nu had de Regeering gelegenheid voor een daad, waarop Nederland trotsch had kunnen wezen, die genoemde samenwerking had kunnen bevorderen, en toch wordt gearzeld ofschoon zij rekenen kon op den steun der anderen. Het blijft een droevig getuigenis voor onzen tijd, dat wij heden van een Minister van een onafhankelijk land moesten hooren, dat hij zelfs op dit oogenblik, in de twintigste eeuw, niet eens den moed heeft een kloek woord te spreken, een edele daad te verrichten in dienst van recht en humaniteit.

Interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

De heer van Embden: Mijnheer de Voorzitter! De gelegenheid, die door den heer van Kol hier ter sprake is gebracht, is er een van menselijkheid en gerechtigheid; het is geen zaak van politiek of godsdienstig verschil. Niettemin zou het mij aangenamer zijn geweest, indien aan den heer van Kol de steun, dien hij verdient, ware geworden van andere leden dezer Kamer. Maar nu dat niet heeft mogen zijn, stap ik over bedenkingen heen en wil ik met een enkel woord mijn opmerkingen voegen bij de algemeene strekking van wat de heer van Kol in het midden heeft gebracht, al wil ik niet elk woord door hem gebezigd of elk door hem aangegeven middel voor mijn rekening nemen.

De Minister van Buitenlandsche Zaken heeft te recht verschil gemaakt tusschen hetgeen een bewindsman voegt als zoodanig en hetgeen hij mag onderschrijven en gevoelen als mensch, en die splitsing aanvaard ik tot zekere hoogte, omdat ik onmiddellijk toegeef dat men tegenover den Staat, dien men als bewindsman dient, bijzondere verplichtingen heeft van voorzichtigheid, die men als mensch niet zoozeer naar voren behoeft te brengen.

Maar ik aanvaard die onderscheiding niet, indien zij moet leiden, wat het buitenlandsch beleid betreft, tot het voortzetten van zekere traditie, vooral eigen aan het optreden van ons land, die, toegepast op een aangelegenheid van zoo smartelijken aard als deze, leiden tot een houding beneden het peil van de eischen van onzen tijd. Ik aanvaard die splitsing niet, in zooverre dat zou moeten beteekenen, dat het buitenlandsch beleid van Nederland gekenmerkt wordt door onaandoenlijkheid, verscherpt zelfs tot nationaal egoïsme, door uiterste angstvalligheid, en door wat aan zeker Departement misschien het heiligste van alles is; door traditionalisme, het voortzetten van wat altijd gedaan is, het voorzichtiglijk voortschrijden van precedent tot precedent.

Deze bezwaren en grieven tegen het beleid van ons land op internationaal terrein, die ik meen te moeten aanvoeren naar aanleiding van hetgeen ik zooveen zeer tot mijn leedwezen uit den mond van den Minister heb gehoord, betreffen dus allerminst den persoon van den Minister, maar zijn optreden als bestuurder van ons buitenlandsch beleid. Het doet mij pijnlijk aan, dat men niet alleen tegenover de onmenselijke gruwelen, die daar ginds gebeurd zijn, een dergelijke koude, gereserveerde, onverschillige houding aanneemt, maar ook dat men blijkbaar niet begrijpt, dat op het oogenblik de menschheid zoekende is, trachtende is, binnen te treden een gelukkiger wereldorde dan tot dusverre overheerscht heeft, een wereldorde van nauwere moreele samenhang tusschen de staten en dat daaruit ook voor ons land een nieuwe taak voortvloeit.

Ik meen met deze woorden niet, dat de illusie mij bevangt, dat een statenbond reeds geheel gereed en wezenlijk om ons heen zou staan, maar wel, dat de menschheid in dit tijds-gewricht tastende is en worstelende is naar een nauwer samenleven der naties, waarin hun verhouding van minder egoïstischen, althans minder gesoleerde aard zal zijn, en meer zich witten zal onderwerpen aan de voorschriften van de volkerengemeenschap en van het in wording zijnde wereldgeweten. Ik meen ook, dat ten aanzien van die samenleving der Staten en die gemeenschappelijke moraal der Staten, die ook in ons land met zulke schoone dithyramben pleegt te worden bezongen en waaromtrent zoo menig pacifist, tot welke groep in het algemeen ook ik mij schaar, zich zoo dierbaar kan witten, ons land zijn taak moet begrijpen en aanvatten met de daad. Doorziet men het wezen van onzen tijd zoo weinig, dat men niet beseft, dat ons land dien gelukkiger tijd zelf ook kan doen aanbreken door zijn plicht tegenover zijn medevolken te gevoelen en op te vatten?

Natuurlijk wil dit allerminst zeggen, dat een kleine Staat als de onze, die in het aanzien der wereld op dit oogenblik niet eens zulk een gelukkige plaats inneemt, nu geroepen en bevoegd zou zijn om aanstonds met een zekere rUMOERIGHEID zich naar voren te dringen en aan de groote Mogendheden den weg te gaan wijzen. Allerminst. En ik geef den Minister gaarne toe, dat b.v. op de agenda van de aanstaande vredesconferentie de invloed van ons land niet groot zal kunnen

(van Embden e. a.)

zijn en dat ons land zich niet kan aanmatigen het programma in zekere richting te dringen. Maar hetgeen de heer van Kol verzocht was ten slotte ook van veel soberder gehalte. Hij zeide: indien het juist is, dat de Poolsche autoriteiten zelf er prijs op stellen dat in zake de onmenselijke daden tegen de Joden een onderzoek plaats heeft; indien ook machtige Regeeringen der Entente zeggen daar prijs op te stellen; indien wellicht ook andere, neutrale, mogendheden die in politieken zin tegenover het nieuwe Poolsche bewind onpartijdiger staan en dus meer dan andere Regeeringen geroepen zijn om die gruwelen te onderzoeken, daartoe bereid zouden zijn en als onderzoekers zelfs begeerd zouden worden; indien zij dus in zulk een optreden geenerlei daad van vijandigheid tegen wien ook zouden zien, is het dan niet zaak dat de Nederlandsche Regeering doe wat haar hand vindt om te doen, deze taak aangrijpt en zich bereid verklaart de noodige voelins te zoeken met andere neutralen en op deze, voor niemand aanstootelijke wijze haar plicht tegenover de menschheid in een nieuw wordende wereldorde te vervullen?

Is dat nu te veel gevegd? Is dat nu een onvoorzichtige taak, welke een Minister van Buitenlandsche Zaken niet op zich mag nemen; is dat een onbescheiden, onvoorzichtig verzoek, hetwelk hier liever niet geuit moest worden?

Is het juist, dat dit zou zijn een zich bemoeien met interne aangelegenheden van een anderen Staat?

Te recht heeft de heer van Kol er op gewezen in zekere beeldspraak, dat het plegen van gruwelen, die de menschheid en haar moraal beleedigen, nimmer, en zeker niet in onzen tijd, tot interne aangelegenheden kunnen gerekend worden. Het gaat niet om een vraag van wetgeving of staatsorde der nieuwe Poolsche gemeenschap, maar om belangen, die over alle grenzen heen reiken en als zoodanig in onzen tijd gevoeld worden. En het blijft nog minder een interne aangelegenheid, indien het juist is, dat dit als een interne zaak door de belanghebbenden zelf naar voren gebracht is.

Maar indien het mocht blijken anders te zijn, indien de Poolsche Regeering of de Entente zou decreeteeren dat het levend verbranden van menschen en het plunderen van hun bezittingen en de verdere gruwelen welke daar bedreven zijn, interne aangelegenheden van Polen zijn, dan zou ik verlangen, dat in dat geval een „intern belang” van ons land naar voren werd gebracht en onzerzijds gezegd werd: wij hebben tot dusver geen verbinding met de Poolsche autoriteiten, geen officieele en geen de facto-verbinding; welnu, indien het plegen van pogroms als daar hebben plaats gehad, een zaak is welke alleen de Polen raakt, dan is het een interne aangelegenheid van Nederland en een zaak van onze waardigheid om, bij afwijzing van een verzoek tot onderzoek en bestrafing der misdaden, met een dergelijken Staat, die dus nog niet tot de beschaafde Staten gerekend kan worden, geenerlei verbinding te zoeken en tot zoolang die de facto-afscheiding uitdrukkelijk te handhaven.

Dat ware een geringe macht, welke ons land dan uitoefende, het is een protest, waarover men de schouders kan ophalen, het zij zoo. Wij hebben nu eenmaal in deze wereld een niet veel grootere macht dan onze moreele uitingen, en toch komt het mij voor, dat de nieuwe wereldorde, waarop ik zooveen doelde, wel reeds in zoover reëel aanwezig is, dat zulk een bejegening in het geweten van menigen leider der Poolsche Regeering branden zou, en dat er daar een gevoel van schaamte, al ware het slechts een gevoel van onbehagen, zou ontstaan wegens het feit, dat men door ons land, door andere wellicht eveneens, op die wijze zou zijn aan de kaak gesteld. Daarmede zijn de m. i. verouderde beginselen van nationale zelfzucht, van nationale onaandoenlijkheid voor ons land principieel ter zijde gesteld in een mate, die eenerzijds de geboden voorzichtigheid niet uit het oog verliest, die anderzijds niettemin recht doet wedervaren naar de mate onzer krachten, aan een taak van zedelijkheid en gerechtigheid, die ook ons land heeft te vervullen.

De heer Polak: Mijnheer de Voorzitter! Er is ten oosten van ons werelddeel nog een volk, een Christenvolk, dat evenveel, zoo niet meer te lijden heeft gehad van vervolgingszucht,

Interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

(Polak e. a.)

van wreedheid, van onmenselijkheid, als de Joden in het oosten van ons werelddeel, n.l. het Armenische volk, dat men heeft laten vervolgen, dat men heeft laten uitmoorden, dat men heeft laten mishandelen, op een wijze, zoo gruwelijk, dat er geen woorden voor te vinden zijn. En van den aanvang af dat dat gebeurde, hebben wel enkele particulieren, woordvoerders, schrijvers, enkele staatslieden hun stem daartegen verheven, maar nooit heeft eenige Staat, eenige Regeering zich opgemaakt om daaraan krachtig een eind te maken. Men liet zich altijd weerhouden door de verwenschte overwegingen van de z.g. hooge politiek, overwegingen die ten slotte toch niet hebben kunnen voorkomen de conflagraties, die eindelijk komen moesten, overwegingen, waaraan men heeft opgeofferd het welzijn en het leven van duizenden en ten slotte van honderdduizenden Christen-mannen, -vrouwen en -kinderen, en nu zien wij hier op kleiner schaal hetzelfde in Galicië.

Indien men niet sterk en machtig genoeg is, om de vuist te verheffen voor het recht, dan past het den man toch, onder welke omstandigheden ook, om althans zijn stem te verheffen tegen het onrecht. En ik voor mij zou volkomen tevreden gesteld zijn geweest, indien de Minister van Buitenlandsche Zaken zoeven van achter de regeeringstafel had gezegd: Ik ben om deze of die reden onmachtig iets te doen, maar niet alleen als mensch, ook zooals ik hier sta in deze vergaderzaal, sluit ik mij aan bij het protest van den heer van Kol. Dan zou ik tevreden gesteld zijn geweest, want veel meer zullen wij, practisch gesproken, toch niet kunnen doen. Maar dat woord, ik zou er veel voor gegeven hebben om dat uit den mond van den Minister te hebben gehoord. En het zou mij nog heel wat waard zijn, als ik het alsnog, in welken vorm ook, uit zijn mond vernemen mag, opdat ook in 's lands vergaderzaal opga een, ik zou haast zeggen officieel, in elk geval een uitgesproken protest tegen de schandelijke onmenselijkheid, die tegen de menschen van mijn ras daar in die Poolische landen begaan wordt. En practisch gesproken, weet ik nog niet zoo zeker, of het niet mogelijk zou zijn dat men met de Regeeringen van andere neutrale landen een stap pogde te doen.

Slaagt die niet, dan zal het niet onze schuld zijn en ook niet die van de andere neutrale landen; dan zal het afstuiten op oorzaken, welke zij niet kunnen beheerschen. Maar het streven naar het goede is reeds goed. Mijn vriend van Kol heeft al gezegd, dat het Nederlandche volk met open oog en opgeheven hoofd kan verschijnen voor het gerecht der volkeren, omdat de Joden door de eeuwen heen hier te allen tijde gastvrijheid en gelijkheid van rechten hebben genoten. Het zou, dunkt mij, in de lijn van deze nationale gedraging liggen, indien ook nu een poging, als door hem bedoeld, werd gewaagd. Verschijnende voor het gerecht der naties, zouden wij dan kunnen zeggen: ook in deze aangelegenheid hebben wij, hoe klein en onmachtig wij ook waren, zoo gedrongen en besprongen van alle kanten in dezen moeilijken tijd, toch onze stem hebben verheven voor het recht, een poging gedaan om het onrecht te keeren, de oude traditie van het Nederlandche volk doorgezet en wat in oze macht stond gedaan om het gruwelijke kwaad te keeren. Mochten wij dan slagen, des te grooter zou onze voldoening zijn. Slagen wij niet, dan kunnen wij althans zeggen gedaan te hebben wat in ons vermogen stond. Maar laten wij niet blijven hooren uit den mond van den Minister, die als mensch stellig aan onze zijde staat, als bewindsman een koele, bange afwijzing, het vreesachtige zeggen: wij kunnen, wij durven niet; wij mogen aan al die heilige huisjes niet raken. Laat er nu van den kant der Regeering een krachtig en waardig woord worden gesproken, dat als de stem van het recht weerklink zal vinden door de wereld en zijn uitwerking niet zal missen.

De heer van Wichem: Mijnheer de Voorzitter! Slechts een paar woorden, vooral naar aanleiding van het gesprokene door ons geacht medelid, professor van Embden. Uit diens mond heb ik opgevangen, dat het hem heeft bevreemd, dat de interpellatie van den heer van Kol hier met zooveel onver-

(van Wichem e. a.)

schilligheid en ijskoud is ontvangen. Ik meen professor van Embden te mogen antwoorden — en ik geloof ook namens alle medeleden, die de interpellatie hebben aangehoord — dat hij zich, wat deze Vergadering in het algemeen betreft, daarin zeer heeft vergist. Wij hebben met aandacht deze interpellatie aangehoord en wie onzer zal daarin niet hebben medegeleefd en medegevoeld het ijselijke en verschrikkelijke dat door den heer van Kol is geschetst? Van onverschilligheid van mijn kant of van den kant van mijn medeleden ten opzichte dezer zaak kan zeker geen sprake zijn. Niet, dat ik wederkeerig tegen dat misverstand zou willen protesteeren, maar ik vertrouw, dat professor van Embden, bij nader inzien, ook zal bedenken, en het in zijn gemoed zal terechtbrengen, dat die verschrikkelijke euvelen, welke zijn gepleegd en door den heer van Kol geschetst — die geachte afgevaardigde zal dat wel op goede gronden hebben gedaan — door ons allen ten eerste worden betreurd en wij de volledigste deelneming daarin ook gaarne uiten.

Maar toen ik den heer van Kol hoorde spreken over die verschrikkelijke pogroms en ik hem ook een enkelen keer het woord „bolsjewisme” hoorde gebruiken, dacht ik: eigenlijk zijn pogroms en bolsjewisme synoniemen. Het laatste staat nog wel niet in de woordenboeken, want het bolsjewisme bestaat nog niet lang en sedert dien tijd zijn nog geen nieuwe woordenboeken verschenen, maar, zooals ik het zie, hebben die pogroms veel met het bolsjewisme gemeen. Vergis ik mij daarin, dan weet ik niet of het eene minder erg en het andere erger is.

Maar in allen gevalle gaf mij dat aanleiding er even iets van te zeggen, n.l. dat deze Kamer zich zeker niet ongevoelig en ijskoud toont tegenover hetgeen door den heer van Kol in het midden is gebracht. Maar iets anders is het om er de Regeering, den Minister van Buitenlandsche Zaken, een verwijt van te maken, dat hij als bewindsman niet zoodanig optreedt als hij als particulier persoon misschien wel zou willen doen. Wij leven tegenwoordig immers in een tijd, dat wij zouden kunnen zeggen: elk klein land is haast te vergelijken met een porceleinkast en meer dan ooit moet dus gelden, dat voorzichtigheid de moeder van de porceleinkast moet zijn.

Dat dus onze Minister van Buitenlandsche Zaken zich zoo voorzichtig heeft uitgelaten als hij heeft gedaan, moet dunkt mij in hem meer worden geprezen dan gelaakt. Waarschijnlijk zal Zijn Excellentie, naar aanleiding van hetgeen nu is gesproken, nog wel nader aantoonen, dat hij de gevoelens deelt, die ons allen bezielen. Maar iets anders is of Zijn Excellentie wel daadwerkelijk datgene kan doen, wat hem door de heeren van Kol en van Embden wordt voorgelegd. En nu weet ik wel, dat een klein land, volgens het verheven en altijd waar blijvende woord, dat H. M. de Koningin-Moeder eens in een proclamatie heeft gebezigd, ook iets doen kan, waarin het groot kan zijn, en als dus Nederland in deze iets kon doen, waardoor het nog grooter kon zijn dan het schijnt, dan zou ik ook een verzoek daartoe aan den Minister willen steunen en hem willen vragen: tracht op dit gebied iets te doen dat het redelijk gevoel bevredigt. Maar ik meen dat wij vooral in dezen tijd van verwickelingen ons gelukkig mogen prijzen te hebben een voorzichtigen Minister van Buitenlandsche Zaken. Dat hij dit is, hebben wij zoeven uit zijn antwoord aan den heer van Kol nog kunnen ontwaren, en daarom meen ik dat wij ons ook in dit opzicht gerust op het beleid van dezen Minister kunnen verlaten. Maar de voornaamste reden waarom ik uiting wilde geven aan mijn gevoel was de opmerking van professor van Embden, dat hij meende dat alles wat te berde was gebracht met te groote ijskoudheid was aangehoord. Ik heb nu mijn warme hart gelucht, maar geloof, dat men in deze zaak moet hebben wel een warm hart, maar ook een koel hoofd.

De heer Colijn: Mijnheer de Voorzitter! Er is in dit debat in tweeden termijn een enkele opmerking gemaakt, tegen de strekking waarvan ik wil opkomen. Er is n.l. aan den Minister van Buitenlandsche Zaken te kennen gegeven, dat zijn houding, aangenomen bij zijn antwoord aan den heer van Kol, getuigen zou van onverschilligheid tegenover de ellende

Interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

(Colijn a. a.)

waarvan het volk in een gedeelte van Europa ten prooi is. Ik geloof, dat dit op een misverstand berust en dat de Minister persoonlijk minstens even sterk als wij gevoelt welke gruwelijke misdaden daar worden begaan. Maar ik geloof ook, dat de Minister van Buitenlandsche Zaken zich te recht heeft geplaatst op het standpunt, dat het voor de Regeering voorzichtig is om zich als zoodanig in deze zaak niet al te spoedig te mengen. Hoe ernstig ook de misdrijven zijn welke in den laatsten tijd in het Oosten van Galicië zijn begaan, zij zijn niet de eenige waarvan in de laatste jaren gewag werd gemaakt.

Ik herinner er aan bij voorbeeld, met hoeveel verontwaardiging in de laatste weken gesproken werd over de wijze waarop het bezette gebied aan het westfront door het Duitsche leger verlaten werd; over de, naar men zeide, noodeloze vernieling waaraan deze troepen zich zouden hebben schuldig gemaakt; over hun gedrag jegens de bewoners dier streken tijdens bezettingsperiode en terugtocht.

Ik herinner er aan hoe nog slechts een paar dagen geleden in de pers ons berichten bereikt hebben ten aanzien van de wijze, waarop de czarenfamilie in Rusland afgemaakt is geworden als een troep honden.

Wanneer bij elke misdaad, welke in dezen tijd tegenover bepaalde bevolkingsgroepen begaan wordt, de Nederlandsche Regeering in het geweer zou moeten komen, dan geloof ik -- het is een schande voor onzen tijd dat ik het moet zeggen -- dat zij dagwerk zou hebben.

De verantwoordelijkheid van de Regeering is in zaken als deze een andere dan die van het volk, dan de onze ook, want men verlieze niet uit het oog, dat deze pogroms in Galicië niet maar als op zich zelf staande feiten kunnen worden beschouwd. Wie zich daarmee bemoeit, bemoeit zich tevens met het geheele vraagstuk van de ordening der Staten aan de oostgrens van Duitschland. Of hij het wil of niet wil, hij wordt altijd van de eene zijde beschuldigd van partij kiezen voor de andere zijde: tegen Polen, vóór de Oekraïne; tegen de Oekraïne, vóór Polen, om van Oostenrijk, waartoe Galicië nog steeds behoort, maar te zwijgen.

Ik geloof, dat de Regeering in dit opzicht inderdaad met groote voorzichtigheid te werk behoort te gaan, vooral juist in dit tijdsgewricht, nu de internationale positie van Nederland door verschillende oorzaken, welke ik hier nu niet nader zal aanduiden, minder ongerept is dan eenigen tijd geleden.

Eindelijk bedenke men ook, dat door een actie in deze zaak de mogelijkheid geboren wordt voor een contraire argument ten aanzien van de gevallen waarbij wij ons rustig hielden.

Geheel iets anders zou het zijn indien van de zijde van de Volksvertegenwoordiging naar aanleiding van wat kortelings in Galicië is voorgevallen een uitspraak kwam, een oordeel werd gegeven. Ik zou geen oogenblik aarzelen om, als in de Kamer een motie werd voorgesteld waarin scherpe afkeuring en verontwaardiging werden uitgesproken over zoodanige misdaden, daaraan mijn stem te geven. Mocht echter worden voorgesteld een motie, welke de strekking zou hebben om aan onze Regeering bepaaldelijk te verzoeken zich ten aanzien van die zaak in verbinding te stellen met andere Regeeringen, dan zou ik daaraan mijn stem niet kunnen geven.

De heer van Karnebeek, Minister van Buitenlandsche Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou te kort doen aan wat ik verschuldigd ben aan de verschillende sprekers, wanneer ik niet in tweeden termijn nog een oogenblik de aandacht van de Vergadering vroeg.

Ik zou willen beginnen met uitdrukking te geven aan mijn waardeering voor de beoordeeling die ik mocht vernemen van mijn standpunt, door de heeren van Wich en Colijn, die op een juiste wijze mijn gedachtengang in deze aangelegenheid vertolkt hebben. Het heeft mij leed gedaan dat ik de heeren van Kol, Polak en van Embden niet heb kunnen bevredigen. Ik schrijf dat ten deele hieraan toe, dat de strekking van mijn woordenkeus misschien min of meer aan hun aandacht is ontgaan.

(Minister van Karnebeek.)

Ik moet zeer beslist afwijzen, en ik stel er prijs op dit te doen in deze openbare vergadering, de bewering alsof ik ook als Minister koel, onaandoenlijk, bang zou staan tegenover deze aangelegenheid. Ik heb dunkt mij doen uitkomen in bewoordingen die passen bij deze tafel, dat ik zelfs als Minister hier niet onverschillig tegenover sta, en ik heb in verband daarmee de opmerking gemaakt dat ik goede redenen had om aan te nemen, dat deze aangelegenheid de aandacht had van andere Mogendheden. Ik had mij misschien in dit verband in herinnering kunnen brengen dat ik reeds een tijd geleden van verschillende zijden, ook van Nederlandsche zijde, aangezocht ben geworden om aan deze zaak aandacht te schenken, en ik dacht daarbij aan een schrijven, dat ik indertijd mocht ontvangen van den staatsraad mr. Oppenheim, die mij vroeg: zou er niet in deze iets voor ons te doen zijn? Welau, Mijnheer de Voorzitter, wanneer ik zeg dat ik goede redenen heb om aan te nemen dat andere Mogendheden zich voor deze zaak interesseeren, dan zou die mededeeling in verband kunnen worden gebracht met de gegevens, die mij werden verstrekt, en zouden dunkt mij ook de heeren Polak, van Kol en anderen aanleiding kunnen vinden om te willen aannemen dat ik toch niet heelemaal werkeloos ben gebleven.

Er is ook een misverstand in deze aangelegenheid. Het deed mij leed dat de heer Polak, die begreep, dat men toch niet zoo ver kon gaan als de heer van Kol wel wenschte, niettemin te kennen gaf, dat ik ook hem niet had bevredigd, en zeide -- het kwam min of meer daarop neer --: ik kan begrijpen dat de Minister zegt: ik kan niet meer doen, maar ik had het prettig gevonden als hij zich had aangesloten bij het protest van den heer van Kol. Ik releveer intusschen dit, dat het den heer van Kol krachtens zijn eigen woorden niet te doen is geweest om een protest; den heer van Kol, die van een protest geen heil verwachtte, is het te doen geweest om een bepaalde actie. Ik heb evenwel straks reeds gezegd: indien het hier alleen te doen geweest ware om een protest, dan zou het bij de voorzichtigheid, die ik behoer in acht te nemen, toch wel op mijn weg hebben kunnen liggen om in overweging te nemen of ik mij niet bij een protest tegen die onrechtigheden had kunnen aansluiten. Maar waar ik mede te maken had waren de twee denkbeelden, aanbevolen door den geachten interpellant, en dat was iets anders dan een protest. Dat ging veel verder dan een uitspraak.

Dat was een bepaalde concreet aangegeven actie en die heb ik besproken. Daarbij heb ik niet aan den dag gelegd traditioneele onaandoenlijkheid, traditioneele onverschilligheid; daarbij heb ik ook niet wenschen blijk te geven van passief aanleunen tegen vroegere opvattingen van buitenlandsch beleid, maar daarbij heb ik mij alleen willen laten leiden door het ernstig besef, dat ik heb omtrent de in dit tijdsgewricht ook voor ons geboden bijzondere voorzichtigheid bij het beleid van de buitenlandsche betrekkingen. Ik ben het met den heer Colijn absoluut eens, dat men misschien in meer normale tijden ten aanzien van een aangelegenheid als deze een grotere vrijheid zou kunnen hebben om eenig initiatief te nemen dan het op dit oogenblik aan een Minister van Buitenlandsche Zaken van Nederland gegeven is te doen. Het geldt hier, hoe men het ook moge opvatten in den gedachtengang van den heer van Kol een bepaalde bemoeiing met aangelegenheden van een ander land, niet een oordeelvelling over hetgeen in een ander land werd bedreven, maar een bepaalde bemoeiing. En nu was het mijn standpunt, dat het op onzen weg ligt om juist in deze tijden bijzonder voorzichtig te zijn met bemoeiingen op eigen initiatief met de zaken van anderen, omdat zulke bemoeiingen ons wel eens zouden kunnen worden tegengeworpen en tegen ons gekeerd.

Ik geloof, dat, wanneer de heer van Kol, die in het gevoel voor deze zaak niet zoo heel ver van mij afstaat, zich de moeite zou willen getroosten nog een oogenblik na te denken over hetgeen ik heb gezegd, ik hem ten slotte dicht aan mijn zijde zal hebben. Want ik reken er op, dat, wanneer het ten slotte gaat om de behartiging van de Nederlandsche belangen, waar die moeten voorgaan boven die van andere landen

7de VERGADERING. — 5 DECEMBER 1918.

Interpellatie van den heer van Kol over de plaats gehad hebbende pogroms in Galicië.

(Minister van Karnebeek.)

of menschen, ik ook den heer van Kol aan mijn zijde zal vinden, en hij mij zal steunen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik weet niet, of het in dit verband op mijn weg ligt eenige analogieën te bespreken, welke de heer van Kol heeft te berde gebracht. Misschien zou ik mij te veel in details begeven. Maar wellicht is het aanden anderen kant ook wel goed, dat ik daarbij even stilsta. Toen ik spreek van het zich bemoeien met aangelegenheden van een ander land, kwam de heer van Kol daartegen op met te verwijzen naar Bali en Lombok. Wat echter de heer van Kol zou moeten bewijzen is, dat ten aanzien van deze aangelegenheden de verhouding van Nederland tot Polen dezelfde is als die van Nederland tot Atjeh en Bali. De heer van Kol kwam nog met een andere analogie. Ik releveer dit niet om de gelegenheid te baat te nemen om de rede van den heer van Kol te critiseeren, maar ik doe dat meer om te voorkomen dat onnoodig misverstand ontsta. De heer van Kol zeide: voor het een ontbreekt u wel de moed, maar voor het ander niet, en toen wees hij in dat verband op de toelating van het personage van Europeesche beteekenis, die zich op dit oogenblik hier te lande bevindt. Maar in dat geval geldt het een fait accompli, waarvoor men zich ongezoekt geplaatst zag, in het geval dat thans aan de orde is hebben wij te maken met het overwegen van een initiatief. Dat zijn twee geheel onderscheiden zaken, en daarom geloof ik, dat die analogie niet opgaat.

Maar, mijnheer de Voorzitter, om nu naar aanleiding van hetgeen gesproken werd te resumeeren, zou ik nog deze opmerking willen maken. Ik heb daarbij het voorrecht om in mijn repliek te betrekken hetgeen door den heer van Embden werd gezegd. Ik bedoel, dat men één ding wel in het oog moet houden, en dat is, dat men de toekomst niet vermengen moet met het heden. Het is niet uitgesloten, dat er ten aanzien van de wereldorde, ten aanzien van de statensamenleving nieuwe perspectieven bezig zijn zich te ontsluiten, en ik hoop van harte, dat die perspectieven in vervulling zullen gaan, want de wereld kan het verdragen. Maar er staat tegenover dat wij zelfs nog niet aan den drempel van dat nieuwe tijdperk zijn gekomen en dat de mogelijkheden, die misschien binnen een niet ver verwijderd tijdperk zich zullen voordoen, nu nog niet aanwezig zijn. En nu ligt het voor de hand, dat men, als men de verantwoordelijkheid heeft voor het leiden van de buitenlandsche betrekkingen, moet beginnen met de realiteit te zien en dan komt men tot het levendig besef van het verschil tusschen de oogenblikkelijke werkelijkheid en de desiderata, waarvan de geheele wereld en ik ook de vervulling binnen niet te langen tijd hopen. Ik maak deze opmerking naar aanleiding van het betoog van den heer van Embden, met de strekking en de zedelijke gedachte waarvan ik mij overigens gaarne vereenig. Maar hij zag dunkt mij voorbij de realiteit, waarin het tegenwoordige oogenblik zich bevindt, een realiteit, waarmede de Minister nu meer dan ooit rekening moet houden, en het deed mij van een spreker als den heer van Embden eenigszins pijnlijk aan, dat hij zich gestooten heeft aan mijn houding en die qualificeerde als een blijk van koelheid, terughoudendheid en onverschilligheid. Daarvan heb ik dunkt mij ook in eersten termijn, in weerwil van de bedachtzaamheid van mijn woorden, geen blijk gegeven. Ik heb duidelijk uitgesproken hoe ik als mensch sta naast den heer van Kol en ik heb, ofschoon niet nader uitgewerkt, dunkt mij toch duidelijk gezegd, dat ik ook als Minister niet onverschillig sta tegenover deze zaak, en ik heb nu in tweeden termijn doen uitkomen, ofschoon het niet op mijn weg ligt daaromtrent nadere mededeelingen te doen, dat ik zelfs als Minister, zij het dan ook niet door openbare demarches, niet werkeloos ben gebleven. En ik wil deze phase van het debat sluiten met te zeggen, dat, wanneer de heeren van Kol, van Embden en Polak het verlangen koesteren, dat dingen als daar gebeurd zijn zich niet zullen herhalen, en wanneer zij vertrouwen dat er een nieuwe wereldorde zal worden geschapen, waardoor zij in de toekomst zullen worden voorkomen, en hopen, dat ook op Nederland bij de inrichting van die orde een beroep zal worden gedaan om daartoe mede te werken, zij er op kunnen rekenen dat zoelang ik invloed heb in de Nederlandsche Regeering, de Nederlandsche Regeering aan de zijde zal staan van de opvattingen van die heeren.

(van Kol e. a.)

De heer van Kol: Mijnheer de Voorzitter! Zijn Excellentie heeft te recht gezegd, dat het aanvankelijk minder in mijn bedoeling lag een protest uit te lokken, om de redenen die ik reeds heb vermeld, maar ook, omdat er in de laatste jaren en maanden tal van protesten zijn opgegaan en ik in woord en geschrift reeds herhaaldelijk een protest heb kunnen uiten en dit Maandag aanstaande in een groote vergadering hier in den Haag met andere heeren hoop te herhalen. Maar toch doet het mij genoegen, dat door dit debat uitgelokt is een verklaring van den Minister, die gedeeltelijk neutraliseert den minder aangenamen indruk, dien zijn eerste rede op velen alhier heeft gemaakt, en dat hij naast ons staat in zijn afkeer van de gruwelijke feiten, die wellicht nog op dit oogenblik in Galicië plaats hebben.

De heer Colijn heeft opgemerkt: wij zijn machteloos; het zou onbegonnen werk zijn; wij zouden wel dagwerk hebben, indien wij tegen alle in de laatste 4 jaren gepleegde misdaden zouden willen optreden. En dat alles om ons nietsdoen te vergoelijken. Maar er zijn toch daarbij omstandigheden waarop moet worden gelet.

Toen het Armenische volk kunstmatig werd uitgerooid — waarvan Polak ook gewag heeft gemaakt — heb ik het betreurd, dat in geen van de beide Kamers der Staten-Generaal een protest daartegen is geuit; ik heb het persoonlijk nagelaten, omdat ik het reeds jaren geleden, zoowel in de Staten-Generaal als elders, vruchteloos heb gedaan.

Thans geldt het een systematisch uitroeien van de geheele Joodsche bevolking in de streken die ik heb genoemd, en kunnen wij eenig resultaat verwachten van ons optreden.

De heer Colijn was wel wat zwaartillend in verschillende opzichten. Te recht wees hij er op, dat de internationale positie van Nederland thans van minder gunstigen aard is. Tot mijn leedwezen heb ik dat de vorige maand in België meermalen kunnen constateeren. Maar waarom? Omdat men ons verdenkt — de andere grieven laat ik ter zijde; zij houden geen steek — van een bekrompen nationaal egoïsme. Thans echter kunnen wij door een daad toonen, dat wij zoo niet zijn, doch wel degelijk voor anderen gevoelen en willen werkzaam zijn. Hier is geen enkel nationaal belang mede gemoeid; dus zou het zuiver een daad zijn van altruïsme en van humaniteit, waarom ik had gehoopt in deze van de groene tafel althans een kleeke woord te vernemen in plaats van loome berusting.

De desiderata, door mij uitgedrukt in de beide door mij gestelde vragen, waren werkelijk bescheiden. Toch heb ik naar aanleiding van hetgeen door andere leden is opgemerkt nog eenige verzachting daarin aangebracht. Ik wil nu nog slechts, waar de Minister in principe zich niet verzet tegen een onpartijdig onderzoek van neutrale Mogendheden, doch alleen de bezwaren wat zwaar laat wegen, daar hij vreest dat hij geen steun zal vinden bij de andere betrokken landen, den Minister in de gelegenheid stellen om de Regeeringen van die landen — ik noem slechts de Scandinavische landen en Zwitserland — te polsen. Met het oog daarop heb ik de eer, mede namens de heeren prof. van Embden en Polak, een motie in te dienen, Mijnheer de Voorzitter, welke ik op uw bureau deponeer.

De Voorzitter: Door de heeren van Kol, Polak en van Embden is de volgende motie voorgesteld:

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal,

spreekt haar afschuw uit over de onmenselijkheden, gepleegd tegen Joodsche bewoners van Galicië, en drukt de hoop uit, dat onze Regeering er zich van vergewisse, of een onderzoek door een neutrale commissie inderdaad mede door de betrokken Regeeringen begeerd, althans aanvaard wordt, en, zoo ja, dat zij althans stappen zal doen om tot het instellen van zulk een onderzoek te geraken.”

Ik stel voor om deze motie te doen drukken en ronddeelen en te behandelen op een nader te bepalen dag.

Daartoe wordt besloten.

De Voorzitter: Namens de Vergadering zeg ik den heer Minister van Buitenlandsche Zaken dank voor de verstrekte inlichtingen.

De Vergadering gaat uiteen tot nadere bijeenroeping.